

21. januar 2015

3 stærke argumenter fra Jens Raahauge:

Derfor skal børn møde litteratur hver dag

Jens Raahauge deltog også i Bogstartseminaret 2014 med tre vigtige argumenter for, at børn skal møde litteratur og bøger, fra de er helt små. Undervejs krydrede den tidligere skoleleder og nuværende formand for Daneklærerforeningens folkeskolelærere med erfaringer fra hans livslange arbejde i sprogets tjeneste.

- Børn, som vokser op i dag, skal – i højere grad end nogensinde før i historien – selv skabe deres liv i en ukendt fremtid, indledte Jens Raahauge:

- Vi ved kun, hvad der skete i går, for tingene udvikler sig så hurtigt, at ingen kan forudsige, hvordan verden ser ud i morgen. Derfor er det vigtigt, at børn lærer at skabe sig selv i skiftende omstændigheder – vi skal med andre ord give dem så meget næring som muligt, så de kan udvikle de kompetencer, som sætter dem i stand til kan skabe sig.

I den indsats spiller litteraturen en afgørende vigtig rolle. For jo mere litteratur, børn får mulighed for at møde, desto stærkere et sprog udvikler de, og desto bedre mulighed får de for at udtrykke sig og skabe sig i alle mulige kontekster og sammenhænge.

- Jo flere ord, du får lov at smage på, desto mere nuanceret kan du udtrykke dig: Det er som i billedbogen "Landet med det store ordforråd": Du skal have fat i ordene og sluge dem, før du må bruge dem. Dvs. du skal have et ord i munden og smage, om du kan lide det, før det kan indgå i dit naturlige fordøjelsessystem, understregede han.

Derudover pegede Jens Raahauge også på tre andre vigtige gevinster ved at give børn mulighed for at fordybe sig i bøger, fremfor at parkere dem alene foran skærmen med fjernbetjeningen i hånden.

1. Litteraturen lærer dig at læse mellem linjerne og stimulerer din skaberkraft

- Når børn møder mange fortællinger, lærer de også at læse mellem linjerne og forstår, at der er undertekst: At de selv skal skabe billederne af de universer, de læser om. Det er det særlige ved at læse – at man lærer at danne billeder, at man investerer sin viden og sine fordomme, og at man får mulighed for at udvikle dem. Forskningen viser desuden, at vi fremmer hukommelse og koncentration ved at give børn lov til at læse rigtige bøger, selvom vores verden bliver mere og mere plastisk. Og omvendt: Får børn ikke lov at læse og få læst op, mister de en del af deres fantasi og intuition, forklarede han.

Som daneklærer har Jens Raahauge ofte læst højt for eleverne, mens de tegnede til – blandt andet Biblens beretning om Moses og den brændende tjørnebusk, hvor børnenes tegninger meget tydeligt udtrykte, hvor forskellige kulturelle forudsætninger de havde for at spejle sig i fortællingen.

Nogle elever tegnede Moses viklet ind i et lagen – de børn, der i forvejen havde Biblen derhjemme, og som havde styr på den historiske samtid.

BOGSTART

21. januar 2015

Andre elever havde lagt mærke til, at der blev fortalt, at Moses var hærfører i Egypten – de havde litterære kompetencer og udrustede ham derfor med et skjold.

Andre elever igen gav Moses konditøj på med fodboldklub-logoer, fordi de bed mærke i, at det foregik i ørkenen, hvor der var sand, sol og meget varmt.

Og så var der drengen, der udrustede Moses med en mountainbike, for han var vant til hjemmefra, at når hans forældre sagde, at de skulle ud på tur, så foregik det på cykel. Så i hans forestillingsverden gjaldt det også, når Moses var på tur.

- Det viser tydeligt, at børnene bruger eksempler fra deres egen erfaringsverden, når de skal forstå de fortællinger, de møder. Og når du lader dem tegne, giver du dem bevidsthed om, at de selv skaber ud fra de fragmenter, historierne giver dem: Litteraturen træner børn i at læse mellem linjerne, for det er der, hvor de kan investere sig selv og deres egne billeder af verden. Det er grunden til, at litteraturen styrker deres billedskabende kraft på en måde, de visuelle fortællinger på skærmene ikke formår. Ikke sådan at forstå, at jeg er maskinstormer og vil have afskaffet alle moderne medier: Tv og film er ok, fordi de som billedmedier styrker børnenes evne til at tænke i visuelle historier, spændingskurver osv. Men de kan ikke stå alene som den eneste kilde til fortællinger i børnenes hverdag

2. Litteraturen styrker din lyst til at forstå det fremmede.

Vi skal ikke kun stimulere børns fantasi men også deres handlekraft og deres dannelse – det er den anden grund til, at vi skal give dem gode muligheder for at læse, fortsatte Jens Raahauge.

- For du kan udtrykke flere og mere nuancerede tanker med et større og mere nuanceret ordforråd: *Dannethed* er at læse Emma Gad, men *dannelse* handler om at vide, hvordan du skal opføre dig i konteksten – dvs. at du er i stand til at aflæse den aktuelle kontekst, du befinder dig i, og handle i overensstemmelse med den, forklarede han.

I den forbindelse er det vigtigt, at man har så mange ord som muligt til rådighed, så man har et vokabular med brede, variation og nuancering til at udtrykke sig præcist:

- Møder du det fremmede og uvante, fx gennem bøgerne, får du mulighed for at blive ramt af det og opleve livet gennem andre øjne, så du bliver bedre til at håndtere det ukendte. Derfor er det vigtigt, at børn får gode muligheder for at møde det fremmede, fra de er helt små – børn tænder jo også selv på fortællinger, der handler om noget andet end deres egen velkendte hverdag – helt fra de er små og hører deres første eventyr.

3. Fortællingens kunstneriske dimension kan ramme dig som et tryllestøv, gøre dig åndeløs og åbne uventede døre

Jens Raahauges tredje argument for, at børn skal møde litteratur er, at de gode børnebøger giver børn en ramme at erfare og agere i, der er større end blot en spejlingen, fordi kvalitetslitteraturen har en kunstnerisk dimension.

BOGSTART

21. januar 2015

- Selvom børnene måske ikke er bevidste om fortællingens kunstneriske greb, mærker de rytmen, pulsen, billeddannelsen og bliver påvirket af den. Vi kender det fra os selv, når vi indimellem rammes af en tekst, uden at vi helt forstår hvorfor. Derfor er det vigtigt, at børn ikke bare møder ord men også form: Vis dem kunstnerisk former, det giver dem nye greb til at udtrykke sig. Vær også empatisk og lyt til, hvad de opfatter som kvalitet. Har de fx meget fokus på triviallitteratur kan du måske alligevel tviste situationen, når bogen er slut, ved at stille spørgsmål og gøre dem nysgerrige på tekstens form og æstetiske greb, og ved samtidig at præsentere dem for andre typer fortællinger, der er skruet sammen på mindre forudsigelige – og dermed måske mere spændende – måder: Vær ikke bange for at udfordre deres opfattelse af, hvad der er normalt, sluttede Jens Raahauge.

Teksten er udarbejdet af journalist Monica C. Madsen